

14.05.2021r., kl. II az

Dodatkowe zadanie:

<https://quizizz.com/join?gc=05745322>

https://www.geografia24.eu/geo500_zadania_spol_ekon/LUDNOSC_01_test.pdf

Temat 1: Migracje we współczesnym świecie. SAMOKSZTAŁCENIE **Zróźnicowanie rasowe ludności świata**

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_2/302_2_ludnosc_i_osadnictwo/r2_2_04a.pdf

<https://epodreczniki.pl/b/przyczyny-i-konsekwencje-migracji-ludnosci/P9WwyDgB2>

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_2/302_2_ludnosc_i_osadnictwo/r2_2_05a.pdf

Temat 2: Zróźnicowanie językowe ludności świata.

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_2/302_2_ludnosc_i_osadnictwo/r2_2_05a.pdf

Temat 3: Zróźnicowanie religijne ludności świata

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_2/302_2_ludnosc_i_osadnictwo/r2_2_07a.pdf

<https://epodreczniki.pl/b/konsekwencje-zroznicowania-religijnego-ludnosci/POE3UNVDr>

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_2/302_2_ludnosc_i_osadnictwo/r2_2_08a.pdf

Tematy do samokształcenia: Struktura zawodowa ludności; Geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia ludności świata.

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_rozsz_2/382_2_ludnosc_urbanizacja/r2_2_07a.pdf

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_rozsz_2/382_2_ludnosc_urbanizacja/r2_2_08a.pdf

Migracja

Migracjami nazywamy procesy przemieszczania się, zmian miejsca zamieszkania lub pobytu ludności.

Imigracja to przybycie do kraju w celu osiedlenia się lub długotrwałego pobytu. Imigrantami są osoby, które przyjeżdżają do Polski.

Emigracja to opuszczenie swojego kraju w celu osiedlenia się lub długotrwałego pobytu w innym kraju.

Uchodźcy to osoby, którym przyznano status uchodźcy. We wszystkich krajach, które podpisały Konwencję Genewską (międzynarodowy dokument ONZ z 1951 roku), w tym także w Polsce, przyznaje się status uchodźcy. Status uchodźcy może otrzymać: „osoba, która opuściła swój kraj pochodzenia, ponieważ odczuwa uzasadnioną obawę przed prześladowaniem z powodu rasy, religii, narodowości, poglądów politycznych, przynależności do określonej grupy społecznej” (wg Konwencji Genewskiej).

Reemigrant-człowiek powracający z emigracji.
Repatriant – osoba powracająca do ojczystego kraju, najczęściej po zmianie granic politycznych .

Saldo migracji – różnica między napływem (imigracja) a odpływem (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie. Liczy się go wzorem:

$$S_m = I - E$$

Mobilność ludności, czyli skłonność do zmiany miejsca zamieszkania wykazuje znaczne różnice.

Do najwyższych należy mobilność ludności w Stanach Zjednoczonych, niższa jest w Europie Zachodniej, a bardzo niska w Polsce. Duża mobilność ludności przyczynia się do zmniejszenia różnic społecznych i ekonomicznych pomiędzy regionami. Jest też bardzo korzystna z ekonomicznego punktu widzenia i przyczynia się do zmniejszenia bezrobocia o wyraźnej strukturze regionalnej.

Różnorodność migracji jest tak duża, że powstało bardzo wiele ich klasyfikacji, kładących nacisk na różne cechy. Pod względem czasu trwania migracje dzielone są na stałe (definitywna zmiana miejsca zamieszkania) i okresowe, wśród których wyróżnia się niekiedy migracje sezonowe, o wyraźnym rytmie rocznym.

W niektórych klasyfikacjach zwracano uwagę na odległość, jednak w rzeczywistości mniejszą rolę odgrywa liczba kilometrów niż trudności komunikacyjne, te zaś zależą częściowo od możliwości finansowych osoby migrującej. Stosowny jest jednak termin „migracje międzykontynentalne” (transkontynentalne). Wprowadzono go, by zwrócić uwagę na migracje z Europy do Ameryki. Jeszcze w I połowie XX w. była to odległość tak duża, a podróż tak kosztowna, że w zasadzie bez możliwości odwrotu. Współcześnie jeden z głównych strumieni migracji międzykontynentalnych kieruje się z Ameryki Północnej do Europy Zachodniej.

W statystyce bardzo często stosowany jest podział na migracje zewnętrzne i wewnętrzne. Przez migracje zewnętrzne rozumie się najczęściej migracje przekraczające granice państwa, przez wewnętrzne – dokonujące się w jego obrębie.

Jednym z najważniejszych jest podział migracji według przyczyn. Pozwala on na wyróżnienie szeregu ich rodzajów.

Migracje ekonomiczne spowodowane są chęcią poprawy warunków życia, osiągania wyższych dochodów. Jest to jeden z najczęstszych motywów przemieszczeń, chociaż bywa, że wielu ludzi,

wyjeżdżających z pobudek często ekonomicznych, podaje inne relacje swego postępowania. Współczesne migracje do Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych podyktowane są głównie względami ekonomicznymi. Tak samo jest z migracjami do Polski z Ukrainy, Rosji, Białorusi czy Rumunii.

Migracje rodzinne związane są z zakładaniem i łączeniem rodzin. Dobrym przykładem takiej migracji jest sytuacja, gdy dwoje młodych ludzi pochodzących z różnych miejsc bierze ślub, po czym zaczynają mieszkać razem.

Migracje religijne stanowią zróżnicowaną grupę. Należą do nich zarówno przypadki dobrowolnej zmiany miejsca zamieszkania, spowodowane chęcią przebywania wśród współwyznawców danej religii, w miejscu otaczanym szczególnym kultem, pielgrzymki, jak też przymusowe przesiedlenia wywołane prześladowaniami religijnymi. Przykładem migracji religijnych są: wędrówka mormonów na zachód Stanów Zjednoczonych w XIX w., zakończona ich osiedleniem i zagospodarowaniem obecnego stanu Utah, osiedlanie się Żydów w Izraelu.

Migracje zdrowotne mają na celu poprawę zdrowia. Obejmują zarówno sezonowe wyjazdy do kurortów, jak też stałe osiedlenie się w miejscach uznawanych za zdrowsze, zwłaszcza pod względem klimatycznym. Czynnikiem ten odgrywa bardzo dużą rolę w charakterystycznym dla ostatnich dziesięcioleci procesie osiedlania się emerytów z Europy Zachodniej i Północnej w europejskich krajach śródziemnomorskich.

Migracje turystyczne obejmują całokształt przemieszczeń związanych z wyjazdami o charakterze poznawczym. Charakterystycznym zjawiskiem jest sezonowość tych migracji oraz ograniczenie wyjazdów turystycznych przede wszystkim do krajów wysoko rozwiniętych.

Migracje polityczne wywołane są przede wszystkim wojnami, ale także prześladowaniami zwolenników określonych poglądów w czasie pokoju. W dziejach ludzkości największe migracje polityczne związane były, bezpośrednio lub pośrednio, z II wojną światową i powodowanymi przez nią zmianami granic. Liczbę osób objętych tymi migracjami szacuje się nawet na 100 mln osób. Przykładem migracji politycznych lat ostatnich może być masowa ucieczka Hutu z Ruandy po przegranej wojnie domowej z Tutsi, migracje wywołane wojną w byłej Jugosławii i wiele innych.

Pod względem organizacji dzieli się migracje na: żywiołowe (np. spontaniczna ucieczka wywołana wybuchem wulkanu), planowe (np. repatriacja, planowa akcja osiedleńcza na nowych terenach sztucznie nawadnianych). Stosowany jest również podział na dobrowolne i przymusowe (np. wywóz niewolników z Afryki, szereg migracji w czasie II wojny światowej) oraz legalne i nielegalne.

Każda decyzja o migracji ma charakter indywidualny, przy czym ludzie często kierują się równocześnie kilkoma różnymi racjami.

Czynniki wpływające na migracje: Przy analizie zjawiska migracji bierze się pod uwagę dwie grupy czynników wpływających na nie:

- czynniki wypychające - wywołują chęć opuszczenia danego miejsca,
- czynniki przyciągające - dają jakąś alternatywę i skłaniają do przyjazdu do danego miejsca.

Migracja natrafia jednak na pewne przeszkody, które stanowią główne przyczyny małej mobilności ludności. Należą do nich:

- bariery polityczne - prawdopodobnie główna przyczyna niskiej mobilności ludności w skali świata,
- bariery językowe - jedna z głównych przyczyn niskiego poziomu migracji międzynarodowej w Unii Europejskiej i na innych obszarach bez barier politycznych,
- bariery kulturowe,
- bariery infrastrukturalne - np. słaby rozwój mieszkalnictwa (ważne w Polsce).

Istnieją różne modele migracji. Po 1945 roku zostały wyróżnione cztery najważniejsze:

- Klasyczny model migracji - pomimo pewnych limitów ilościowych, migrantów generalnie zachęca się do przyjazdu, gwarantuje się im obywatelstwo. Ta kategoria dotyczy tak zwanych "narodów imigrantów", a więc USA, Kanady, Australii.
- Kolonialny model migracji - dotyczy dawnych imperiów kolonialnych, głównie Wielkiej Brytanii i Francji. Zakłada on faworyzowanie imigrantów z dawnych kolonii kosztem tych z innych krajów.
- Model gastarbeiterów - zakłada politykę przyjmowania imigrantów jako pracowników na określony czas, bez udzielania im obywatelstwa (nawet pomimo długotrwałego pobytu w kraju). Przykładem są tu Niemcy, Szwajcaria i Belgia.

- Imigracja nielegalna - samowolne przekraczanie granicy bądź też pozostawanie w kraju przyjazdu po upływie terminu np. wizy turystycznej. Nielegalni imigranci automatycznie stają się marginesem społecznym.

W Polsce w okresie powojennym zachodziły intensywne migracje wewnętrzne ludności o podłożu ekonomicznym. Dokonywały się one na ogół w dwóch kierunkach:

- ze wsi do miast
- z regionów uprzemysłowionych do bardziej uprzemysłowionych.

W latach 1946-1995 liczba ludności miejskiej zwiększyła się z 8,0 do 23,9 mln osób, tj. niemal 3 razy, podczas gdy liczba ludności wiejskiej zmniejszyła się o ok. 900 tys. Osób, stabilizując się w latach 90 na poziomie 14,7 mln osób. Wynikło to w znacznej mierze z masowego odpływu ludności ze wsi.

Kryzys ekonomiczny lat 80 dotknął przede wszystkim gałęzie przemysłu rozwijane w poprzedniej dekadzie oraz spowodował odczuwalny do dzisiaj regres w budownictwie mieszkaniowym.

Wpłynęło to na znaczne zmniejszenie napływu ludności wiejskiej do miast.

W latach 1979 – 1989 liczba ludności w miastach zwiększyła się tylko o 3,2 mln osób, z czego ponad 1,5 mln osób dało dodatnie saldo migracji.

W latach 1990 – 1995 liczba ludności miejskiej wzrosła jedynie o ok. 460 tys. Osób, przy czym aż 60% tego przyrostu wynikało z dodatniego salda migracji i rozszerzenia granic administracyjnych niektórych miast. Migracje wewnętrzne lat 90 charakteryzuje:

- gwałtowne zmniejszenie rozmiarów międzywojewódzkich przepływów ludności, głównie pod wpływem spadku produkcji i zatrudnienia w przemyśle ciężkim;
- rosnący udział największych aglomeracji miejskich w ogólnym napływie ludności do miast;
- poważne ograniczenie skali dojazdów do pracy do miast;
- dalsze wyludnianie się województw tworzących tzw. „ścianę wschodnią”

Na podstawie analiz tendencji migracyjnych, Stephen Castels i Mark Miller wyróżnili cztery tendencje, które będą kształtowały wzory migracji w najbliższym czasie:

- Nasilenie - migracje będą liczniejsze niż kiedykolwiek przedtem
- Zróżnicowanie - brak możliwości określenia konkretnych fal migracji (np. emigracja zarobkowa), imigranci będą należeć do bardzo różnych grup społecznych i etnicznych
- Globalizacja - migracje stopniowo obejmą cały świat, wiele krajów będzie źródłem i celem migrantów

Feminizacja - większość migrantów będą stanowiły kobiety.

Zróżnicowanie rasowe ludności świata

Człowiek wędrował do różnych części świata, gdzie musiał się przystosować do zastanych tam warunków klimatycznych.

Rasy ludzkie są więc wynikiem możliwie jak najlepszej adaptacji do odmiennych warunków. Kolor skóry zależny jest od ilości zawartej w niej melatoniny - hormonu aminokwasowego, powodującego zmianę stanu skupienia melaniny (czarnego pigmentu) w melanocytach (komórkach barwnikowych) skóry i tworzenia się jej skupisk. Liczba melanocytów we wszystkich rasach właściwie się nie różni, jedynie ich rozmieszczenie jest charakterystyczne dla każdej z ras. W warunkach częstego operowania silnych promieni słonecznych, najkorzystniejsze są ściśle skupiska tych komórek, dzięki którym pochłaniane są promienie ultrafioletowe - taką adaptacją do środowiska wykazuje się rasa czarna (rys 1). Promienie słoneczne są niezbędne organizmowi, więc jeśli jest ich niewiele należy je jak najlepiej wykorzystać, w czym ułatwia biała skóra, która przepuszcza promieniowanie UV potrzebne do produkcji witaminy D, regulującej gospodarkę wapniową i fosforową organizmu. Organizmy ludzi żyjących w danych strefach klimatycznych musiały się przystosować do panujących tam warunków.

Sama budowa ciała zależy od temperatury panującej zazwyczaj na danym terenie, generalnie ludzie z gorących i suchych stref są wysocy, szczupli, co zapewnia im szybką wymianę ciepła. Natomiast kręłą budową ciała i krótkimi kończynami charakteryzują się ludzie z zimnych stref klimatycznych, gdyż taka budowa ciała pozwala na większą proporcję tkanki tłuszczowej, dzięki czemu ciepło jest dłużej zatrzymywane w organizmie.

Różnice między rasami są najbardziej widoczne, gdy przyjrzymy się twarzom, nie chodzi tu wyłącznie o kolor twarzy, lecz również o jej kształt, który również jest przejawem dostosowania się do środowiska. Przykładem może być twarz mongoloidów, która została zabezpieczona przed chłodem poprzez zmniejszenie jej wielkości (zdj. 2) - oczy zostały otoczone poduszkami tłuszczu, co zapewnia ochronę gałki ocznej i zatok przed zimnem. Również zawartość tlenu w powietrzu decyduje o naszym wyglądzie. Cechą charakterystyczną mieszkańców gór jest zwiększona klatka piersiowa (zdj. 3), co spowodowane jest tym, że zawartość tlenu na tych terenach jest niska, więc należy wdychać i wydychać większe porcje powietrza.

Środowisko, w którym żyjemy jest niezmiernie zróżnicowane i żeby w nim przetrwać musimy się do niego przystosowywać, proces ten trwa od zarania ludzkości i jest on powodem różnorodności wśród ludzi.

Rys. 1
Ciemna skóra chroni aborygenów przed promieniowaniem nadfioletowym, zaś szerokie nozdrza pomagają w filtracji wilgotnego powietrza

Rys. 2
U mieszkańców zimnych klimatów występują poduszeczki tłuszczu wokół oczu chroniąc gałki oczne wraz z zatokami przed mrozem.

Rys. 3
Silne i szerokie klatki piersiowe, zapewniające większą pojemność płuc występują u mieszkańców górskich regionów.

Wszyscy ludzie żyjący na Ziemi, bez względu na rasę, należą do jednego gatunku - homo sapiens, czyli człowiek rozumny. Klasyfikowanie ludności świata pod względem rasowym napotyka duże trudności. Wynikają one z ogromnego zróżnicowania rodzaju ludzkiego oraz migracji zarówno prehistorycznych, jak i późniejszych. Podział na rasy wynika z porównania takich cech jak: kolor skóry i oczu, kształt głowy, kolor i kształt włosów, wielkość i budowa ciała, grupy krwi. Niektórzy antropologowie wyróżniają ponad 20 ras ludzkich.

Francuski zoolog, anatom i ewolucjonista George Cuvier opisał w 1798 roku trzy rasy (dziś nazywane najczęściej odmianami lub wielkimi rasami) ludzkie: białą (europoidalną), czarną (negroidalną) i żółtą (mongoloidalną). Intuicyjnie wyróżniono je od dawna, jednak dopiero G. Cuvier przedstawił naukowy opis różnic fizycznych typów człowieka, uwzględniając nie tylko kolor skóry, ale i inne cechy, zwłaszcza proporcje części ciała, kształt czaszki, twarzy, nosa, kształt i barwę oczu, intensywność i rodzaj owłosienia. Jego zasługą jest też zaliczenie amerykańskich Indian do odmiany żółtej. Przedtem, mimo licznych podobieństw w wyglądzie do mieszkańców Azji Wschodniej, byli oni uznawani za odmienną wielką rasę zwaną „czerwoną (nazwa jest mylącą, pochodzi bowiem od obrzędowego malowania przez niektóre plemiona indiańskie skóry na czerwono) lub amerykańską.

Wprawdzie podział G. Cuviera zaczęto krytykować niemal natychmiast po jego ogłoszeniu, jako zbyt mało szczegółowy, nie uwzględniający ogromnego fizycznego zróżnicowania gatunku Homo sapiens, przetrwał on jednak do dzisiaj, dzięki swej prostocie i zwróceniu uwagi na cechy najłatwiej obserwowalne.

Oprócz niego stosowane są jednak także inne, bardziej szczegółowe. Często stosowany jest podział ludzkości na 4 odmiany, oprócz opisanych przez G. Cuviera wyróżniona jest wówczas odmiana australoidalna, do której zaliczani są pierwotni mieszkańcy Australii i Malezji. Niekiedy za odrębną czwartą wielką rasę uznawana jest „rasa brunatna”, do której zaliczane są liczne ludy Azji Południowo – Wschodniej, w rzeczywistości powstałe z wymieszania różnych odmian.

Klasyczny podział rasowy (3 rasy główne):

Rasa biała (europeidalna, kaukaska) dzieli się na trzy gałęzie:

- europejską - ludy Europy i ludność pochodzenia europejskiego w obu Amerykach, Australii, Nowej Zelandii, RPA oraz Rosjanie w Azji;
- semicko-chamicką - głównie Arabowie w północnej Afryce i na Bliskim Wschodzie;
- indyjsko-irańską - ludność Azji Południowo-Zachodniej (np. Turcy, Irańczycy) i północnych Indii.

Rasa żółta (mongoloidalna) składa się z 2 gałęzi:

- azjatyckiej - Chińczycy, Mongołowie, Koreańczycy, ludy Syberii i Dalekiego Wschodu (np. Jakuci, Ewenkowie) oraz Eskimosi;
- amerykańskiej - są to Indianie obu Ameryk.

Rasa czarna (negroidalna) dzieli się na 2 gałęzie:

- afrykańską - zamieszkującą tereny na południe od Sahary - są to Murzyni sudańscy, Murzyni Bantu, Pigmeje, Buszmeni, Hotentoci, należą do niej również potomkowie murzyńskich niewolników w obu Amerykach;
- oceaniczną - są to aborygeni w Australii, Papuasi na Nowej Gwinei oraz ludy Melanezji.

Oprócz ras głównych wyróżnia się też formy przejściowe między rasami, czyli ludy mające mieszane cechy dwóch różnych ras. Są to:

- forma przejściowa między rasą białą a czarną - zamieszkuje Czad, Sudan, Etiopię, Erytreę, Somalię, część Kenii oraz południowe Indie;
- forma przejściowa między rasą białą a żółtą - są to ludy centralnej Azji (np. Kazachowie, Ujgurzy) oraz Metysi w obu Amerykach (najwięcej w Meksyku);

- forma przejściowa między rasą żółtą a czarną - zamieszkuje Japonię, Półwysep Indochiński (Wietnam, Kambodżę, Tajlandię), Archipelag Malajski (Indonezyjczycy), Filipiny oraz wyspy Mikronezji i Polinezji. Innym obszarem występowania tej formy jest Madagaskar.

W 1962 r. przedstawiony została, a następnie zyskał dużą popularność, podział na 8 ras, stanowiący w zasadzie rozszerzenie propozycji Cuviera. Wyróżnia się w nim:

- rasę europejską – cechującą się najjaśniejszą skórą, znacznym odsetkiem blondynów i osobników jasnookich (zwłaszcza niebieskookich), silnym zarostem i owłosieniem ciała u mężczyzn; oczy są często migdałokszałtne; należą do niej ludy Europy, napływowa ludność Ameryk, Australii, Nowej Zelandii, RPA, Rosjanie w Azji oraz Arabowie w Afryce i Azji;
- rasę indyjską – o stosunkowo ciemnej skórze, ale europeoidalnych rysach twarzy (np. na ogół wąski nos), wysokim wzroście, granatowoczarnych, prostych lub falistych włosach; zamieszkującą Półwysep Indyjski;
- rasę azjatycką – o żółtej skórze, twarzy zwykle płaskiej, z częstym występowaniem fałdy mongolskiej (fałda skórna zakrywająca od góry wewnętrzny kat szpary ocznej i górną powiekę, jej obecność powoduje „skośne oczy”), włosy są na ogół czarne, grube i proste; występującą w Azji, na wybrzeżach Ameryki Północnej i na Madagaskarze;
- rasę amerykańską – o żółtej lub brunatnej skórze, czarnych i prostych włosach, rasa ta cechuje się wyraźną odrębnością pod względem grup krwi, m.in. niemal zupełnie brak u jej przedstawicieli grupy A; są to Indianie obu Ameryk;
- rasę polinezyjską – o jasnobrunatnej skórze, twarzach z często występującą fałdą mongoloidalną, włosach czarnych, prostych lub falistych; są to ludy Polinezji i Mikronezji;
- rasę afrykańską – o wyraźnie ciemnej, często czarnej skórze, włosach wełnistych, lub typu fil-fil, oczach bardzo ciemnych i płytko osadzonych, słabym zarostem i owłosieniu, szerokim, spłaszczonym nosie, grubych, często wywiniętych wargach, słabo wykształconej brodzie; jest to czarna ludność żyjąca na południe od Sahary;
- rasę australijską – o skórze ciemnobrunatnej, falistych włosach, silnym zarostem, wydatnych łukach brwiowych, szerokim nosie o bardzo niskiej nasadzie, wielkich zębach trzonowych i przedtrzonowych; są to aborygeni w Australii;
- rasę melanezyjską – o „murzyńskim wyglądzie” (ciemnej, często czarnej skórze, słabym owłosieniu, szerokim, spłaszczonym nosie itd.), cechującą się nadto niemal całkowitym brakiem osobników o grupie krwi RH – minus; zajmującą Nową Gwineę i wyspy Melanezji.

Rasy europejska i indyjska stanowią odpowiednik białej odmiany człowieka, azjatycka, amerykańska i polinezyjska – żółtej, a afrykańska, australijska i melanezyjska – czarnej.

Zdecydowanie największą mieszanką ras jest ludność Ameryki Łacińskiej. Występuje tam rdzenna ludność indiańska należąca do rasy żółtej, potomkowie białej ludności pochodzenia europejskiego oraz potomkowie murzyńskich niewolników. Doszło tam do zjawiska metysażu, czyli wymieszania się ludności o różnych cechach rasowych. Słowo Metys używane jest najczęściej na określenie mieszkańca rasy europejskiej i amerykańskiej (Białego i Indianina), jednak często nazywa się tak każdego mieszańca dwóch ras. Proces mieszania się ras ludzkich jest zapewne długotrwały, jak istnienie ras. Uległ on nasileniu w ostatnich kilku stuleciach w związku z masowymi przemieszczeniami ludności w skali globu (zwłaszcza kolonizacją europejską obu Ameryk i wywozem niewolników z Afryki do Ameryki i do krajów arabskich) i coraz większymi ułatwieniami kontaktów międzyludzkich.

Rasizm

Rasizm to doktryna głosząca, że ludzie dzielą się na rasy nie tylko ze względu na cechy somatyczne (budowa ciała, kolor skóry) ale i psychiczne. Rasy są nierówne, "wyższe", "niższe". Mieszanie ras prowadzi do degeneracji ludzkości, upadku cywilizacji i kultur. Według tego przekonania konieczne jest troska o czystość rasowa i stosowanie segregacji rasowej. Jednakże argumenty z dziedziny genetyki, antropologii, psychologii, czy historii kultury, przytaczane na poparcie tych poglądów nie znalazły potwierdzenia w wynikach wielu przeprowadzonych testów, i można bezspornie twierdzić, że mają one podłoże społeczno-ekonomiczne, a nie genetyczne. Nie znalazły również poparcia próby wykazania, że krzyżowanie się ras ma ujemne skutki biologiczne, czyli że potomstwo przedstawicieli różnych ras jest umysłowo, lub fizycznie mniej sprawne, niż potomstwo pary tej samej rasy.

Za twórców rasizmu uważa się: dyplomatę francuskiego z XIX w. Hrabiego J.A. Gobineau (uznawał wyższość rasową Germanów) i niemieckiego filozofa pochodzenia angielskiego H.S. Chamberlaina, tworzącego na przełomie XIX i XX w. (teoria o wyższości rasy aryjskiej).

Nienawiść rasowa

Twierdzi się czasem, że awersje między poszczególnymi typami ludzkimi są nieuniknione. Jest to jednak niezwykle błędne założenie, gdyż dowiedziono, że dzieci różnych ras, wychowane razem, nie wykazują żadnych antagonizmów. Nie ulega więc wątpliwości, że nienawiść rasowa istnieje jedynie wtedy, kiedy zostaje wpojona.

Gdy po I wojnie światowej, i w okresie wielkiego kryzysu gospodarczego dla Niemiec nadszedł czas niepowodzeń, antysemickie doktryny nazistów stały się podstawą do obarczania winą za to ludności żydowskiej. Niezwykle wygodne jest mieć grupę ludzi, odcinającą się znacznie od naszej grupy, przeciwko której można skierować agresję bez urażenia sąsiadów. Fakt ten wykorzystali

faszyści w Wielkiej Brytanii: we wschodniej dzielnicy Londynu usiłowali wywołać rozruchy antysemickie, w Cardiff zaatakowali Murzynów, w Liverpoolu zaś obiektem ich prześladowań stali się Irlandczycy.

Tego rodzaju psychologiczne skłonności podtrzymują w gruncie rzeczy ci, którzy odnoszą korzyść z rozłamów rasowych i narodowościowych. Na wielu obszarach współczesnego świata ciemnoskórzy stanowią potężne źródło taniej siły roboczej dla farmerów i przemysłowców. W przypadku wzrostu ich płac lub poprawienia warunków pracy, zyski mogłyby zmniejszyć się lub spaść do zera.

Na przykład w jednym z okręgów górniczych w południowej Afryce, w roku 1937 przeciętny dochód w skali rocznej wynosił dla 36 tysięcy robotników europejskich 390 funtów szterlingów, zaś dla 280 tysięcy robotników nie-europejskich - 47 funtów szterlingów. Gdyby wszyscy robotnicy byli zrzeszeni w związkach zawodowych, tak jak na niektórych obszarach Stanów Zjednoczonych, niższa pozycja ekonomiczna robotników nie-europejskich uległaby na pewno szybkiej poprawie na niekorzyść ich pracodawców. Z tego też względu w interesie grupy rządzącej i pracodawców leży utrzymanie podziału rasowego i podbudowywanie tego stanowiska fałszami z dziedziny biologii człowieka.

Zróżnicowanie językowe ludności świata

Ludność na świecie jest zróżnicowana pod względem językowym ze względu na swoje pochodzenie. Praktycznie każdy kraj ma tylko sobie właściwy język, który najczęściej staje się jego **językiem urzędowym** i powstają też również ich specyficzne odmiany, czyli **dialekty**. Z powodu ich dużej ilości i różnorodności Organizacja Narodów Zjednoczonych wyróżniła tak zwane **języki oficjalne**, do których należy język angielski, rosyjski, francuski, chiński, arabski, hiszpański. Ze względu na wspólne pochodzenie języków i ich pokrewieństwo dzieli się je na poszczególne rodziny, które są podzielone na podrodziny, a te z kolei na grupy.

Indoeuropejska rodzina językowa dzieli się na grupę **indo-irańską** (np. język hindi, beludzi, urdu, perski, bengalski), **germańską** (np. język angielski, niemiecki, islandzki, szwedzki, norweski, duński, niderlandzki), **słowiańską** (np. język polski, rosyjski, ukraiński, czeski, słowacki, macedoński, słoweński), **romańską** (np. język francuski, hiszpański, kataloński, włoski, portugalski, rumuński), **ormiańską** (np. język ormiański), **grecką** (np. język grecki), **celtycką** (np. irlandzki, bretoński, szkocki, walijski), **albańską** (np. język albański), **bałtycką** (np. język litewski, łotewski). Grupa języków indo-irańskich obejmuje swym zasięgiem południowo-wschodnią część Azji od Indii po Turcję. Języki germańskie występują głównie w krajach Ameryki Północnej (Kanada, USA) oraz Europę Środkową, RPA i południowo-wschodnią część Australii, języki romańskie natomiast funkcjonują w Europie Zachodniej, krajach Ameryki Łacińskiej i Ameryce Południowej. Rodzina chińsko-tybetańska dzieli się na grupę chińską i tybetańsko – birmańską i obejmują wschodnie Chiny.

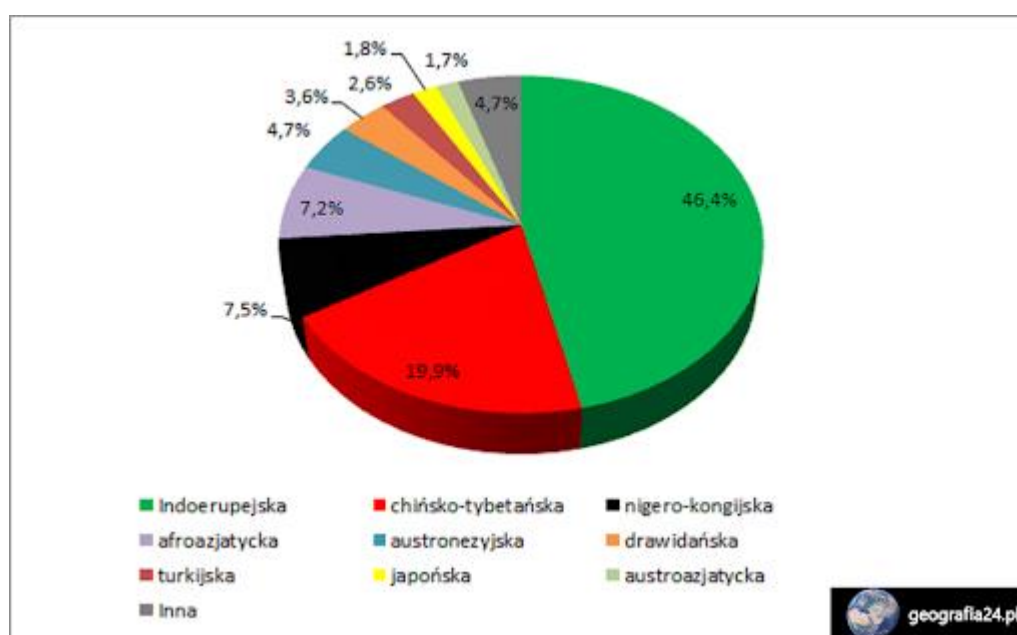
Rodzina afryko-azjatycka dzieli się na językową grupę semicką (np. język arabski, etiopski, hebrajski), kuszycką, berberską, egipską i czadyjską, z czego pierwsza z nich obejmuje praktycznie wyłącznie Półwysep Arabski, a pozostałe są rozmieszczone w północnych krajach Afryki. Altajska rodzina językowa obejmuje grupę turecką (z językiem tureckim, tatarskim, azerskim), mongolską, tungusko-mandżurską (z językiem tunguskim i mandżurskim), japońską i koreańską. Turecka grupa językowa obejmuje swym zasięgiem Turcję i kraje byłego Związku Radzieckiego, mongolska Mongolię, tungusko-mandżurska Syberię i północno-wschodnie Chiny, japońska Japonię i koreańska Koreę Północną i Południową. Austronezyjska rodzina językowa występuje na wyspach Oceanii, Indonezji, Madagaskarze. Rodzina nigero-kongijska występuje w krajach środkowej, wschodniej i południowej Afryki.

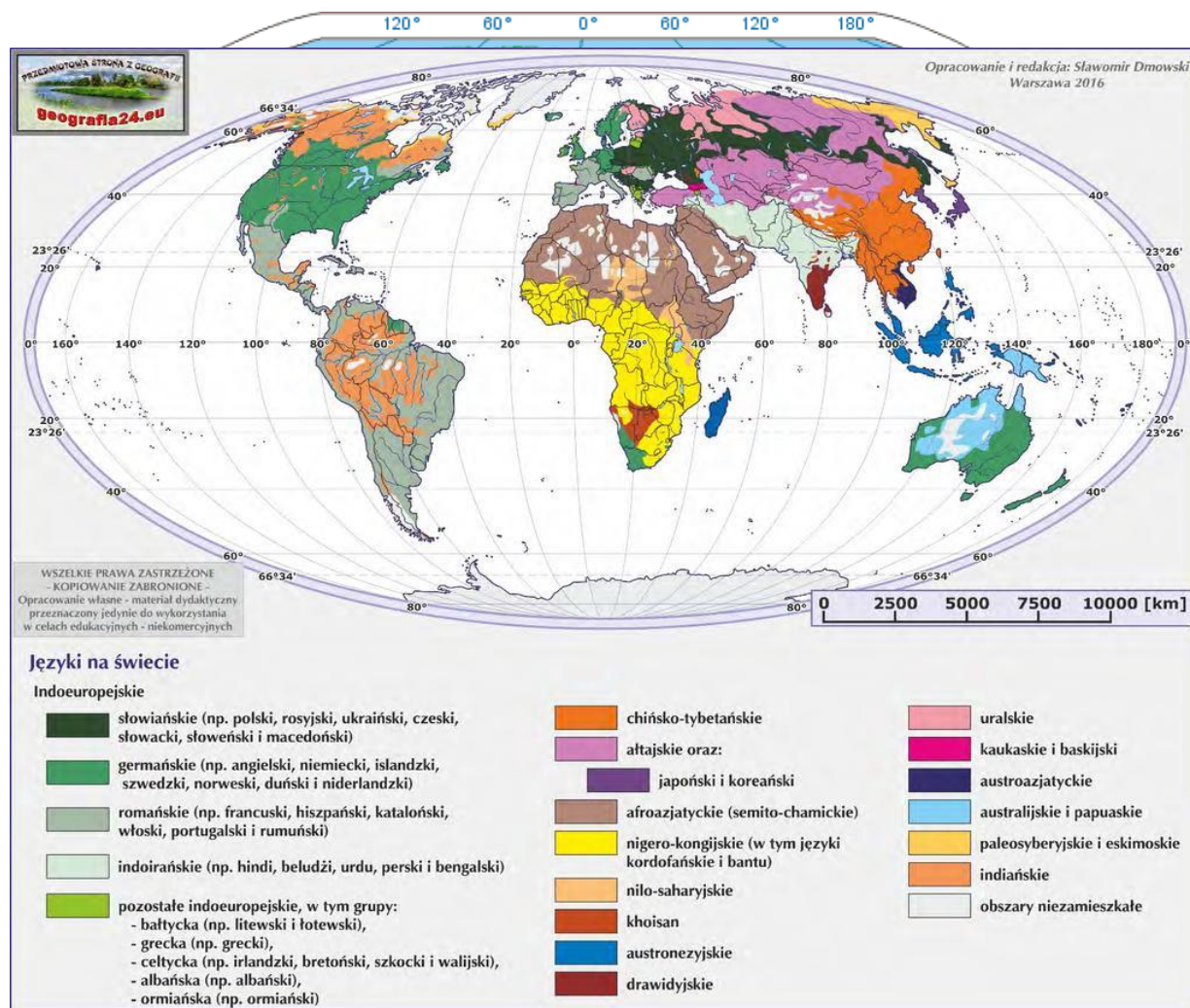
Języki klasyfikuje się także na:

- martwe - są to języki, które wyszły z użycia, np. łacina, starohebrajski, staroegipski, sumeryjski.
- żywe - są to języki współcześnie używane.

Główne języki świata (żywe)

Język	Ilość osób posługujących się danym językiem w mln
chiński	1200
hindi, urdu	380
angielski	370
hiszpański	360
arabski	210
bengalski	200
portugalski	200
rosyjski	160

Zróżnicowanie religijne ludności świata

Religia – to forma świadomości społecznej, obejmująca wierzenia dotyczące genezy i celu istnienia człowieka, ludzkości oraz świata; zwykle jest to wiara w istoty nadprzyrodzone (Boga lub bóstwa) i nieśmiertelność duszy oraz związane z nimi zachowania (tj. kult religijny) i formy organizacyjne (obrzędy).

Głównymi religiami świata są:

Chrześcijaństwo – będące największą religią monoteistyczną (wiara w jednego boga) świata skupiającą we wszystkich odłamach ok. 2 mld wyznawców. Powstało w I wieku n.e. na terenie Palestyny. Chrześcijaństwo głosi wiarę w jednego Boga w trzech osobach (Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty), czyli Tróję Świętą. Podstawę wiary stanowi Boże Objawienie zawarte w Piśmie Świętym (Biblii), co sprawia, że korzysta ono także z tradycji judaizmu. W historii chrześcijaństwa odnotowano liczne schizmy i herezje, powodujące rozbięcie pierwotnie jednolitego kościoła. Najważniejsze odłamy to:

- **Katolicyzm** (ponad 1 mld wyznawców) rozpowszechniony głównie w Europie Południowej i Środkowej oraz Ameryce Łacińskiej;
- **Protestantyzm** (ok. 400 mln wyznawców) – tą nazwą obejmuje się wszystkie kościoły ewangeliczne powstałe po zapoczątkowanym w XVI w. ruchu religijnym – reformacji. Protestanci koncentrują się głównie w północno-zachodniej Europie, USA, Kanadzie, Australii, Nowej Zelandii i RPA;
- **Prawosławie** (ok. 240 mln wyznawców) powstało po schizmie w 1054 r. i oddzieleniu się kościoła bizantyjskiego od chrześcijaństwa zachodniego. Wyznawcy prawosławia dominują w Rosji, Ukrainie, Białorusi, Grecji, Bułgarii, Rumunii, Serbii, Macedonii oraz na Bliskim Wschodzie;
- **Anglikanizm** (ok. 74 mln wyznawców), kościół państwowy w Anglii, powstały w XVI w. na podstawie edyktu parlamentu (Akt Supremacji – 1534 r.) oraz działalności króla Henryka VIII. Działania te doprowadziły do uniezależnienia się od papieża. W anglikanizmie widoczne są teologiczne wpływy reformacji, głównie kalwinizmu.

Islam – druga wielka religia monoteistyczna założona w VII w. przez proroka Mahometa. W roku 622 Mahomet uciekł z Mekki do Medyny (hidżra), obawiając się prześladowań za głoszone poglądy. Datę tę uważa się za początek ery islamskiej i początek kalendarza muzułmańskiego: 1 rok A.H. (anno hidżra). Islam opiera się na wierze w jednego Boga – Allaha, objawiającego się prorokom, z których ostatnim i największym był Mahomet. Świętą księgą islamu jest spisany przez Mahometa Koran, zawierający przekazane mu przez Boga Objawienie. Praktyka życia religijnego muzułmanina opiera się na przestrzeganiu pięciu obowiązków, zwanych filarami wiary:

1. Publiczne wyznanie wiary w jednego Boga (szahada).
2. Obowiązkowa modlitwa pięć razy dziennie (salat).
3. Post w miesiącu ramadan (saum).
4. Płacenie jałmużny (zakat).
5. Pielgrzymka do Mekki, raz w życiu, w miarę możliwości (hadżdż).

Zasady religii i kultury islamskiej ukształtowały się na bazie przepisów zawartych w Koranie oraz Sunnie (tradycji Proroka) obejmującej zbiór opowieści dotyczących jego postępowania oraz wypowiedzi na temat wiary i zachowania się muzułmanów. Na podstawie Koranu i Sunny powstało prawo muzułmańskie – szariat. Wyznawcy islamu dominują głównie w północnej Afryce, na Bliskim Wschodzie, w Azji Centralnej i Południowo-Wschodniej. Islam również nie ustrzegł się podziałów, dwa jego główne odłamy to sunnici ok. 90% wyznawców, i szyiciok. 10% (np. południowy Irak i Iran).

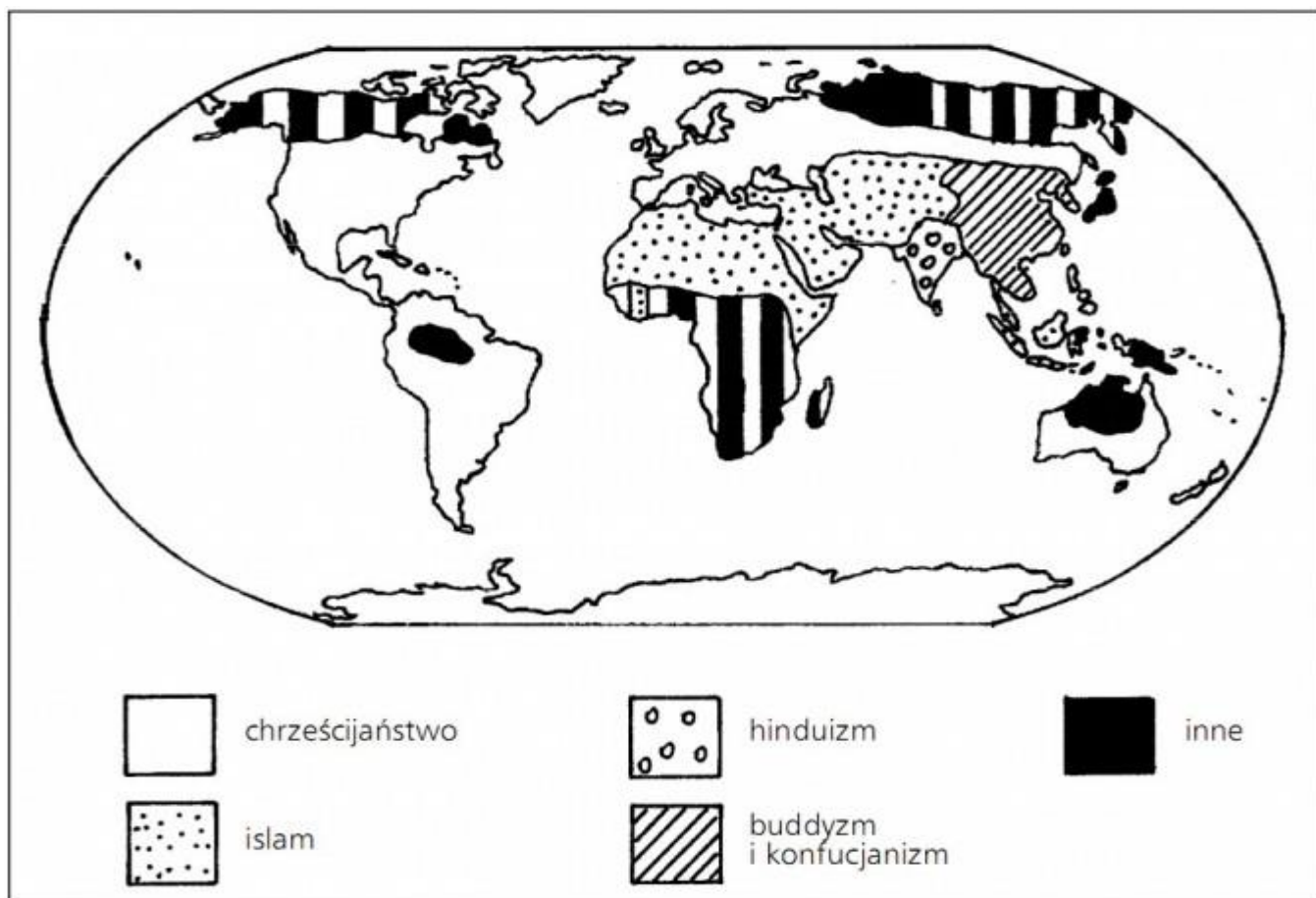
Hinduizm – religia politeistyczna rozwinięta w Indiach. Cechuje ją brak jednolitej doktryny

religijnej. Spośród licznych początkowo bóstw obecnie najważniejsze są Wisznu i Siwa. Hinduizm zakłada, że trwanie świata opiera się na jego odnawianiu się w kolejno następujących cyklach. Człowiek w swoich kolejnych wcieleniach może stopniowo się doskonalić, aby uwolnić się od złych uczynków i uzyskać zbawienie. Liczba wyznawców sięga 790 mln i skupiają się głównie w Indiach.

Buddyzm – religia powstała w Indiach w V w. p.n.e. skąd rozpowszechniła się na tereny Azji Południowo-Wschodniej i Wschodniej. Jej założyciel to książę Siddhartha Gautama, zwany Buddą (Przebudzony, Oświecony, zrezygnował z dostatniego życia i został wędrownym ascetą i mędrce). Buddyzm jest z założenia systemem ateistycznym, gdyż uznaje, że bogowie nie mają żadnego znaczenia wobec samodzielnej drogi człowieka do doskonalenia się, wyzwolenia z cyklu kolejnych wcieleń (reinkarnacji) i osiągnięcia całkowitego spokoju, czyli stanu nirwany (wygaśnięcia wszelkich pragnień). Liczbę buddystów szacuje się obecnie na mniej więcej 354 mln.

Konfucjanizm – jest doktryną religijno-filozoficzną i etyczno-społeczną głoszoną przez Konfucjusza (551-479 p.n.e.) oraz jego uczniów. Jest religią bez naczelnego boga, zakłada natomiast, że wszystko co się dzieje musi być zgodne z „ładem nieba”, czyli najwyższą zasadą regulującą porządek i harmonię wszystkich zjawisk zachodzących w świecie. Konfucjanizm określa miejsce ludzi w hierarchii społecznej oraz zasady regulujące współzycie ludzi, wychowanie, doskonalenie osobowości i mentalności człowieka. Był on dominującą filozofią w feudalnych Chinach aż do XX w. Obecnie liczbę jego wyznawców szacuje się na mniej więcej 6 mln. Oprócz wymienionych głównych religii duża liczba wyznawców wyznaje także tzw. religie pierwotne. Skupiają się oni głównie w słabo rozwiniętych regionach Afryki, Azji oraz Amazonii czy Nowej Gwinei. Istnieją również religie i ruchy religijne łączące i modyfikujące różne elementy już istniejących religii (np. sikhizm w Indiach, bahaizm w Iranie).

Judaizm – najstarsza religia monoteistyczna, która dała początek chrześcijaństwu i islamowi. Początki jej sięgają Abrahama, który ok. 2000 roku p.n.e. wyruszył z Ur w Mezopotamii do Kanaan. Święta księga judaizmu to Tora (Pięcioksiąg Mojżeszowy, wg tradycji przekazany mu na górze Synaj), będąca najważniejszą częścią Starego Testamentu. Drugą ważną księgą jest Talmud będący rodzajem kodeksu prawnego i religijnego oraz komentarzem do Tory. Judaizm jest religią narodu żydowskiego, liczbę jego wyznawców szacuje się na mniej więcej 18 mln.

Główne religie świata

Oprócz wymienionych wyżej religii duże znaczenie mają również **religie plemienne** (ponad 100 mln wyznawców). Występują zwłaszcza w Afryce, Amazonii, na Nowej Gwinei oraz wśród rdzennej ludności Australii. Natomiast liczbę ateistów szacuje się na około 240 mln.

Religia jest podstawą każdej cywilizacji. Wpływa na wiele sfer życia ludności, kształtuje jej zachowania. Jej zakazy i nakazy oraz związane z religią tradycje i zwyczaje mogą wpływać na gospodarkę, relacje społeczne, sposób odżywiania oraz na zachowania demograficzne ludności (np.: ilość dzieci w rodzinie). Religia wpływa także na architekturę i sztukę. Niestety, różnice religijne często są też przyczyną konfliktów. Przykładami wpływu religii na życie człowieka mogą być:

- stosunek do metod planowania rodziny i związana z tym liczba dzieci w rodzinie,
- zwyczaje żywieniowe np. zakaz jedzenia wieprzowiny w islamie i judaizmie,
- monogamia lub poligamia,
- zalecenia dotyczące stroju,
- stosunek do ludzi wyznających inne religie.

Różnice występujące w poszczególnych religiach

Największe opisane przeze mnie religie powstały w różnych okresach historii,

bowiem buddyzm, judaizm i hinduizm pojawiły się przed narodzinami Chrystusa, natomiast chrześcijaństwo i islam to religie naszej ery, która została zapoczątkowana właśnie narodzinami Jezusa Chrystusa. Autorami tych wierzeń byli konkretni ludzie, którzy żyli w różnych krajach, na różnych kontynentach (jedynie hinduizm nie wyszczególnia konkretnego założyciela, gdyż był to odłam istniejącej już wcześniej, innej religii).

Wyznawcy poszczególnych religii modlą się i żyją zgodnie z własnymi, odrębnymi przepisami zawartymi w świętych księgach, których treść przekazywana jest wiernym przez różne osoby duchowne. Duże liczby wyznawców opanowały dziś zupełnie inne zakątki świata, budując różnorakie miejsca kultu (świątynie).

Przepisy i nakazy religijne większości wyznań nakazują swym członkom szerzenie wiary, nawet orężnie (tzn. wojnę z niewiernymi, czyli wyznawcami innych religii). Jedynie chrześcijaństwo zabrania takich praktyk, a co więcej nakazuje chrześcijanom miłość swych nieprzyjaciół (miłość bliźniego).

Podobieństwa wymienionych wyznań

Wszystkie opisane przeze mnie wyznania mają charakter monoteistyczny, czyli głoszą wiarę w jednego Boga, który niekiedy występuje pod kilkoma postaciami lub wcieleniami. Cześć Bogu oddawana jest w przepięknych miejscach kultu (świątynie), gdzie odprawia się uroczyste obrzędy i nabożeństwa. Każde wyznanie (z wyjątkiem buddyzmu, gdyż tutaj jest wiele takich miejsc) posiada główne miejsce (miasto) kultu, a judaizm i chrześcijaństwo za takie właśnie miasto uważają Jerozolimę.

Prawdy wiary i przepisy życia wiernych zapisane są w tzw. świętych księgach, których wyjaśnianiem zajmują się specjalnie do tego celu wyznaczone osoby. Przewodnicy religijni oraz osoby duchowne zanoszą też w imieniu wierzących modły do ich bogów.

Każde wyznanie zrzesza miliony wiernych, żyjących w wybranych krajach świata.

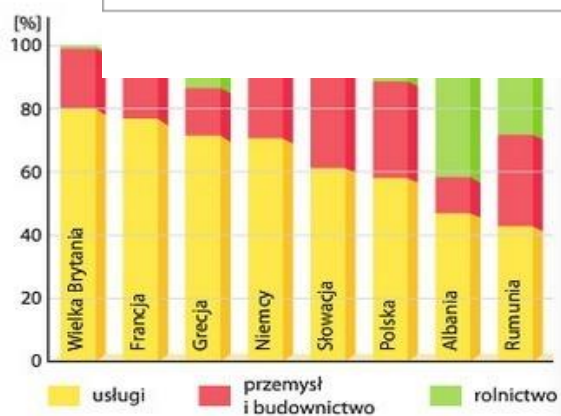
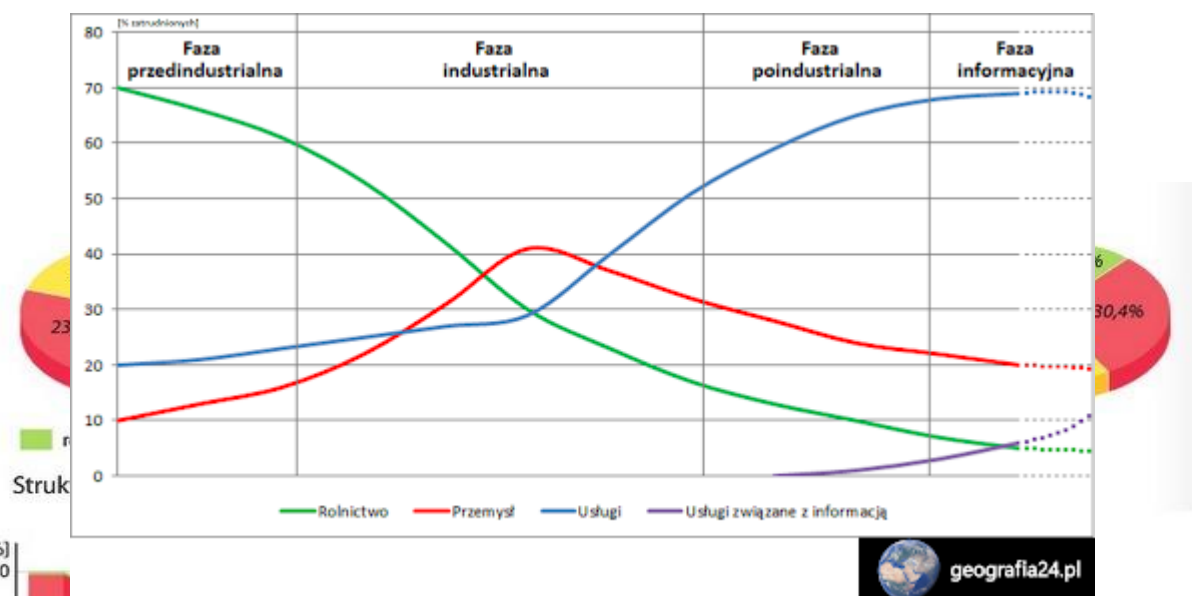
Struktura zawodowa ludności

Podstawowym źródłem utrzymania ludności oraz czynnikiem wzrostu jej zamożności jest praca zarobkowa. Jednak w zależności od poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego danego kraju może ona nie zapewnić miejsca pracy ludziom w wieku produkcyjnym. Część ludzi nie znajduje zatrudnienia i tworzy grupę społeczną ludzi bezrobotnych. Ze względu na źródło utrzymania demografowie dzielą ludność na aktywną (czynną) zawodowo, która wykonuje pracę zawodową i bierną zawodowo, która posiada inne źródła utrzymania, w tym niezarobkowe. Do niej zaliczają się: dzieci, młodzież, renciści, emeryci i stypendyści. Kraje o niskim Produkcie Narodowym Brutto (PKB) odznaczają się wysokim odsetkiem osób w wieku produkcyjnym, a mniejszą liczbą zatrudnionych, przy bardzo dużym wskaźniku pracujących w rolnictwie, a bardzo małym w przemyśle. Natomiast w krajach wysoko rozwiniętych obserwuje się zjawisko odwrotne. W tych krajach następuje spadek ludności zatrudnionej w przemyśle, przy wzroście zatrudnienia w usługach.

Poszczególne	sektory	gospodarki	obejmują:
-I sektor-	rolnictwo, leśnictwo,	rybactwo i	rybołówstwo
-II sektor-	przemysł wydobywczy,	przetwórczy i	budownictwo
-III sektor-	usługi: transport, handel, gospodarkę komunalną, oświatę, służbę zdrowia, kulturę, bankowość, turystykę i inną działalność nieprodukcyjną.		

Rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych krajów można podzielić na 3 etapy: przedindustrialny, industrialny i postindustrialny.

Na pierwszym etapie rozwoju głównym źródłem zatrudnienia ludności jest rolnictwo. Na drugim coraz większą rolę w zatrudnieniu zaczyna odgrywać przemysł i związane z nim działy gospodarki. Na tym etapie najwięcej ludzi pracuje, zatem w zawodach pozarolniczych, zwłaszcza w przemyśle i budownictwie. Trzeci etap rozwoju społeczno-gospodarczego charakteryzuje się zahamowaniem tempa rozwoju zatrudnienia w przemyśle, a dynamicznym rozwojem zatrudnienia w usługach: w nauce, technice, oświacie, bankowości, ubezpieczeniach, sądownictwie i innych. Wskaźnikiem ekonomicznym rozwoju społeczno-gospodarczego każdego kraju jest procent zatrudnienia ludności w zawodach pozarolniczych

Struktura zatrudnienia w Polsce na tle wybranych krajów europejskich w 2014 r.